
REORGANIZAREA DEPOZITULUI ARHEOLOGIC AL MUZEULUI DE ISTORIE ȘI ARHEOLOGIE PIATRA-NEAMȚ

---

de **Florin Macoveiu**
și **Lucian Uță**

Conform Consiliului Internațional al Organizării Muzeelor (ICOM), care funcționează pe lângă UNESCO, muzeul este considerat o instituție permanentă creată pentru conservarea – cercetarea, punerea în valoare prin diferite mijloace și mai ales expunerea pentru încântarea, instruirea și educarea publicului, a colecțiilor de obiecte de interes artistic, istoric, științific și tehnic. Totodată, muzeul are ca scop transmiterea informației sau cunoașterii pentru toți, prin mijloacele de care dispune, mai ales de natură educativă, fiind înainte de toate în serviciul umanității¹.

Muzeul are rolul de școală, dar și de spectacol, fiind în același timp loc de instruire și de divertisment, trăsătură care îl deosebește de celelalte forme didactice. Misiunea didactică și educativă a muzeului se împletește permanent cu cea științifică, de cercetare. Muzeele sunt concepute azi ca adevărate laboratoare sau institute de cercetare care în diferite ramuri ale culturii fac legătura dintre patrimoniul cuprins în muzee și cel național.

Starea de sănătate a patrimoniului cultural național indică gradul de civilizație al societății contemporane și modul în care societatea tratează moștenirea culturală. Instituirea unui regim de exploatare, tratament și valorificare a bunurilor culturale mobile, strict controlat științific și caracterizat prin conștientizarea măsurilor obiective privitoare la conservare răspunde deci cerințelor fundamentale ale protecției patrimoniului cultural național².

Conservarea patrimoniului cultural național este ca și restaurarea o funcție de bază, organică a muzeului. Fără conservarea bunurilor, colecțiile dispar, muzeul

---

¹ <http://icom.museum/who-we-are/the-vision/museum-definition.html>

² *Norme de conservare a bunurilor care fac parte din patrimoniul cultural*, București, 1993, p. 1.

dispare. Conservarea cuprinde ansamblul de măsuri care au ca obiect final asigurarea integrității bunurilor culturale, prelungirea la maximum posibil a vieții acestora.

Definim conservarea ca fiind disciplina care se ocupă cu studierea cauzelor și simptomelor deteriorării, a factorilor care influențează deteriorarea și a modului de prevenire și stopare a acțiunii acestora. Sau, altfel spus, conservarea este disciplina care se ocupă cu etiopatologia, profilaxia și tratamentul de stopare a deteriorărilor, degradărilor și alterărilor bunurilor culturale. În sensul definiției, conservarea își propune stabilirea și păstrarea condițiilor optime de depozitare, valorificare (expunere), mănuire, ambalare și transport astfel încât factorii externi să nu solicite sau să solicite cât mai puțin posibil materialele constitutive ale bunurilor cultural-artistice³.

Conservarea trebuie să păstreze bunul cultural-artistic în așa fel încât acesta să nu își piardă proprietățile sale distinctive și particularitățile de document istoric și să-și mențină natura proprie. O conservare nepricepută poate nu numai să dăuneze, ba chiar să distrugă obiectele muzeale. Conform acestei optici, depozitul colecțiilor nu mai poate fi considerat ca o simplă „magazie” de obiecte muzeale de rezervă. În muzee, depozitele trebuie să fie într-un anumit fel continuarea sălilor de expoziție, dar și cabinete științifice. Sistemul și ordinea așezării bunurilor cultural-artistice în depozitele muzeale, posibilitatea găsirii lor rapide și accesibilitatea materialelor muzeale pentru studiu sunt condițiile imperioase ale folosirii colecțiilor muzeale în munca științifică⁴.

Ținând cont de cele expuse mai sus considerăm amenajarea depozitului muzeal cel puțin la fel de importantă ca și cea a expoziției de bază, ținând cont de numărul obiectelor adăpostite aici, de multe ori mult mai mare decât al celor din expoziție și de durata șederii lor aici, teoretic nelimitată.

Tipodimensionarea⁵ este principiul de bază al depozitării obiectelor. El reprezintă un criteriu de grupare a bunurilor dintr-o colecție muzeală potrivit naturii și materialelor din care sunt făcute, tipului morfologic și formatului. Avantajele tipodimensionării sunt: așezarea obiectelor potrivit normelor conservării științifice; folosirea integrală și rațională a spațiului; localizarea corectă și rapidă a obiectelor.

Iată pe scurt etapele pe care le parcurge organizarea unui depozit muzeal⁶: alegerea spațiului; codificarea depozitului; etichetarea obiectelor;

³ A. Moldoveanu, *Probleme ale conservării științifice a patrimoniului muzeistic*, în *Studii și materiale de muzeografie și istorie militară*, 1, 1968, p. 213-226; Idem, *Conservarea preventivă a bunurilor culturale*, București 2003.

⁴ A.D. Popa, *Contribuții la rezolvarea problemelor pe care le ridică adaptarea unor spații la cerințele funcționale ale muzeului: amenajarea depozitului* în *Revista Muzeelor*, 3, 1980, p. 50-56.

⁵ A. Moldoveanu, *Conservarea preventivă a bunurilor culturale*, București 1999, p. 160-162.

⁶ *Ibidem*, p. 162-164.

măsurarea obiectelor; stabilirea tipurilor morfologice; efectuarea inventarului de colecție; stabilirea modului de așezare a obiectelor; stabilirea parametrilor dimensionali și funcționali ai mobilierului; proiectarea amplasării colecțiilor pe un spațiu dat ; așezarea obiectelor în depozit.

Sediul Muzeului de Istorie și Arheologie Piatra-Neamț se află din anul 1980 într-o clădire impunătoare, construită între anii 1910 – 1912, cu demisol și două nivele, cu o suprafață de aproximativ 500 m² pe fiecare nivel. La parter și etaj s-au stabilit spațiul expozițional și birourile iar la demisol, laboratoarele de restaurare, conservare, foto, depozitul de arheologie etc. De la înființare și până în zilele noastre colecțiile muzeului au crescut continuu, aceasta mai ales datorită extinderii cercetărilor sistematice. MIAPN deține datorită tuturor acestor eforturi o bogată și valoroasă arhivă arheologică a civilizației umane din paleolitic până în evul mediu. Din remarcabilele colecții se detașează și dă specific muzeului fondul de ceramică eneolitică și îndeosebi ceramica pictată cucuteniană provenită din numeroasele cercetări sistematice din zona subcarpatică a Moldovei.

Depozitul MIAPN ocupă un spațiu compact la demisolul clădirii format din 5 săli. În cei aproape 30 de ani de funcționare spațiul a fost afectat de numeroase deteriorări. Astfel au apărut fenomene de infiltrări ale apei, de condens, igrasie și în unele locuri chiar de apariția mucegaiurilor. Scheletul metalic al rafturilor a ruginit iar polițele din scândură și pal s-au umflat și au cedat. Datorită valorilor mari ale umidității relative (UR), care atingea chiar și 85%, multe cutii din carton s-au umezit și au mucegăit, mucegaiul transmițându-se chiar și la materialul ceramic. Din aceste considerente a fost imperios necesară reorganizarea depozitului arheologic al MIAPN.

Pentru reamenajarea corespunzătoare a depozitului nostru am ținut cont de următoarele date:

- a. marea majoritate a materialului arheologic aparține perioadei de istorie străveche/pre și protoistorice (neo-eneolitice în special);
- b. colecțiile de materiale arheologice cuprind, în marea lor majoritate ceramică (aprox. 80%) și apoi obiecte de piatră (aprox. 10%), os (5%), metal (5%);
- c. funcția de bază a depozitului va fi aceea de depozitare și conservare a materialelor arheologice din următoarele stațiuni: Poduri-Dealul Ghindaru, Ghelăiești-Nedeia, Traian-Dealul Fântânilor și Dealul Viei, Tg. Ocna-Podei, Costișa-Cetățuia etc;
- d. o altă funcție a depozitului va fi aceea de cercetare a materialelor arheologice descoperite în locurile unde instituția noastră are deschise astfel de șantiere;

- e. materialul arheologic este ambalat și depozitat (în proporție de 75%) în cutii de carton, gros, rezistent, neutru din punct de vedere chimic de două dimensiuni – 25 X 25 X 13 cm respectiv 35 X 25 X 13 cm.

Referitor la materialele din care sunt realizate obiectele depozitate, în funcție de acțiunea diferiților factori (fizico-mecanici, chimici) ce intervin în activitatea de depozitare, transport, manipulare amintim următoarele⁷:

- ceramica este puțin sensibilă la factorii de climă: temperatură, umiditatea relativă a aerului, iluminat, praf; este în schimb fragilă la transport și manipulări datorită șocurilor, frecărilor, apăsărilor. Știm că argila arsă este foarte rezistentă la acțiunile chimice, rivalizând în stabilitate cu aurul. Deci nu ridică probleme în alegerea materialului pentru mobilierul depozitului;
- materialul arheologic constituit din piatră prezintă caracteristici asemănătoare cu cele ale ceramicii fiind mai rezistent la acțiunea factorilor mecanici, rezistență dată de densitatea mare;
- obiectele metalice, cu sensibilitate mare la umezeală, praf, temperatură, de cele mai multe ori puternic corodate și fragilizate, sunt nerezistente la șocuri, frecări, apăsări. Necesită curățire, restaurare și conservare înainte de a fi depozitate. Piese din fier nu vor fi depozitate lângă cele din cupru sau bronz, fiind metale cu potențiale electrice diferite;
- obiectele din os, fragilizate de agresivitatea solului în care au zăcut timp îndelungat, sensibile la variațiile de temperatură și umiditate, la acțiunea prafului, la șoc, frecare, apăsare vor fi depozitate numai după curățare, restaurare (dacă este cazul) și conservare, deci după consolidarea lor.

Pornind de la aceste date se impune:

- împărțirea materialului arheologic pe cele patru genuri de materiale constitutive: ceramică, piatră, metal, os.
- depozitarea lor separată pentru evitarea incompatibilităților rămânând în atenția noastră criteriul de păstrare a colecțiilor pe șantiere arheologice, etape de săpături și cronologia lor pentru identificare rapidă.
- trebuie avut în vedere în organizarea materialelor în depozit și criteriul tipodimensionării, pentru estimarea volumului exact al lucrării, pentru economie de spațiu și timp.

---

⁷ *Ibidem*, p. 164-165.

În continuare vom prezenta etapele parcurse în organizarea depozitului de arheologie a Muzeului de Istorie și Arheologie Piatra-Neamț, efectuate conform normelor științifice de conservare a bunurilor culturale⁸.

Cele cinci săli ale depozitului⁹ sunt prevăzute cu două intrări – ieșiri, cu spații de acces și circulație corespunzătoare în raport cu dimensiunile obiectelor depozitate. Pentru protecție și asigurare s-au schimbat cele două uși vechi din lemn cu unele metalice. În sala 2 există un hol de evacuare rapidă care duce direct în curtea interioară a muzeului, prin uși metalice largi, rezistente la efracție și foc. Pe aici se poate face și aerisirea periodică a depozitului care poate fi ajutată și de ventilatorul puternic existent aici.

Dimensiunile încăperilor¹⁰, a căror suprafață totalizează 117,24 m², sunt următoarele:

- S.1: 29,90 m² (L = 5,91 m; l = 5,06 m);
- S.2: 13,20 m² (L = 5,50 m; l = 2,40 m);
- S.3: 28,32 m² (L = 7,08 m; l = 4,00 m);
- S.4: 28,32 m² (L = 5,90 m; l = 4,80 m);
- S.5: 17,50 m² (L = 5,00 m; l = 3,50 m).

Sălile în cauză au următoarele caracteristici:

- fundația din piatră;
- pardoseala din mozaic;
- pereții din piatră și zidărie de cărămidă;
- planșeu din bolțuri de cărămidă cu profile metalice;
- tencuieli drișcuite;
- finisaje în lapte de var;
- tâmplărie din lemn;
- vopsitorii în culori ulei (alb, crem);
- încălzire: registre de țevi și calorifere racordate la centrala proprie pe gaz;
- iluminat artificial.

Pentru a asigura stabilitatea climatică și pentru a elimina deteriorările apărute, încăperile au necesitat lucrări de remediere și reparații atât la partea de construcții cât și la instalațiile electrice și de încălzire. S-au urmărit două aspecte – exteriorul construcției și interiorul ei. În acest sens la exteriorul construcției au fost efectuate următoarele lucrări:

- s-au reparat și s-au înlocuit elementele necorespunzătoare de la sistemul de jgheaburi și burlane existent;

---

⁸ Reamenajarea depozitului a început în ianuarie 2009, cu sprijinul nemijlocit al conducerii instituției și cu largul concurs al echipei de întreținere a Complexului Muzeal (Ion Pradaș, Vasile Brașoveanu, Andrei Marin, Vasile Topoliceanu, Ion Grama, Anton Doboș, Gheorghe Tănasă, Sergiu Tuduran).

⁹ Codificate S.1-S.5.

¹⁰ A căror înălțime este de 3 m.

Imagini generale, S. 1 (sus) și S. 4 (jos)

- pentru a se evita infiltrațiile apei pluviale s-a executat o săpătură pe tot conturul exterior, până la nivelul fundației cu o lățime de 1,00 m;
- după ce s-au uscat, zidurile de piatră, s-au rostuit și săpătura a fost umplută cu balast de 0,32 mm;
- pe fundul săpăturii s-a montat un tub de drenaj cu rolul de a prelua infiltrațiile de apă și s-a racordat la canalizarea pluvială a orașului;
- după compactarea umpluturii de balast s-au turnat îmbrăcămințile asfaltice și s-au cilindrât.

La interiorul construcției (în toate cele cinci săli) s-au efectuat următoarele:

- reparația tencuielilor exfoliate;
- decopertarea pereților din piatră la nivelul inferior până la o înălțime de 1,20 m pentru o mai bună aerisire urmată de rostuirea pietrelor din ziduri;
- montarea registrelor de țevi, calculate conform regimului termic cerut prin destinația încăperilor (respectiv 17-18⁰ C);
- efectuarea probelor la instalația de încălzire;
- recalibrarea instalației electrice și redimensionarea ei: s-au montat lămpi cu lumină rece urmărindu-se ca iluminarea să nu depășească 150 de luși, iar componenta ultravioletă emisă de sursele de iluminat să fie mai mică de 75 $\mu\text{W}/\text{lm}$ (microwatt/lumen)¹¹;
- după uscarea pereților, executare de tencuiești cu apă – stop;
- refacerea pardoselilor din mozaic;
- refacerea finisajelor: zugrăveli cu vopsea lavabilă albă și vopsitorii la tâmplărie;
- s-au realizat operațiuni de dezinsecție și deratizare.

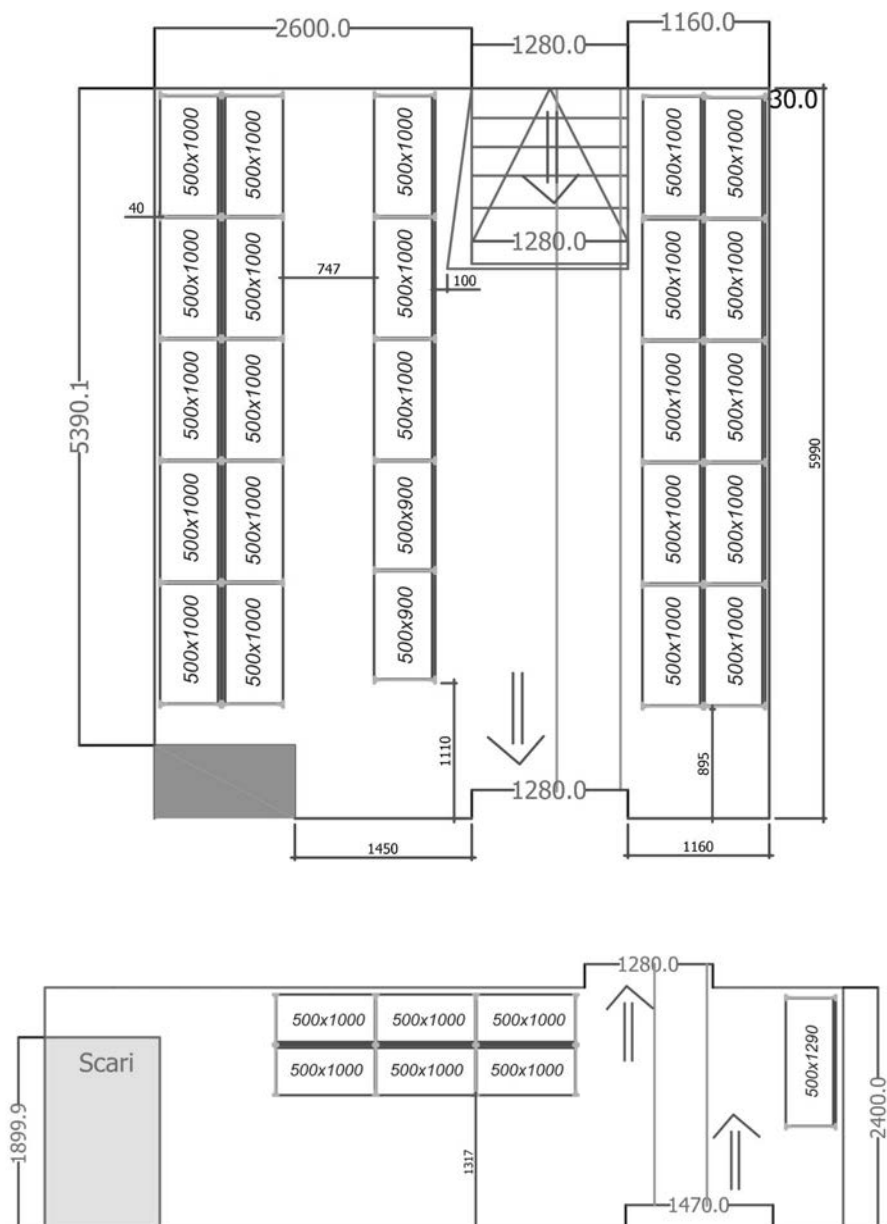
După terminarea finisajelor și uscarea lor s-a urmărit timp de patru luni comportarea la umiditate și temperatură a încăperilor, rezultând faptul că toate condițiile cerute de destinația spațiului sunt îndeplinite.

Având în vedere faptul că cea mai mare parte a materialului arheologic este neîntregibil, acesta a fost ambalat în cutii din carton. Marcajul – cuprinzând stațiunea de proveniență, numărul de inventar și numărul obiectelor – s-a efectuat pe unul din pereții verticali ai cutiilor fiind vizibil pentru cercetător.

În acest scop, au fost comandate și confecționate, în colaborare cu firma SC Dacomex SRL din Piatra-Neamț, circa 2000 de cutii din carton de dimensiuni standard¹², utilizate atât pentru înlocuirea celor vechi și deteriorate cât și pentru materialul din campaniile arheologice viitoare. În acest fel se va aduce la același numitor sistemul de ambalare a materialului arheologic obținând și nota de ordine estetică a depozitului.

¹¹ Conform cu Hotărârea nr. 1546 din 18 decembrie 2003 pentru aprobarea Normelor de conservare și restaurare a bunurilor culturale mobile clasate.

¹² Vezi supra.

Schița încăperilor 1 (sus) și 2 (jos) din depozit

Într-o primă fază, pieselor ceramice întregite, care prin dimensiunile lor nu pot fi păstrate în cutiile de carton existente, li s-a atașat câte o etichetă de carton prinsă de obiect cu sfoară de bumbac, având înscris același gen de marcaj. Ambele sisteme sunt instrumente simple de lucru cu trimitere directă la obiectul de studiu.

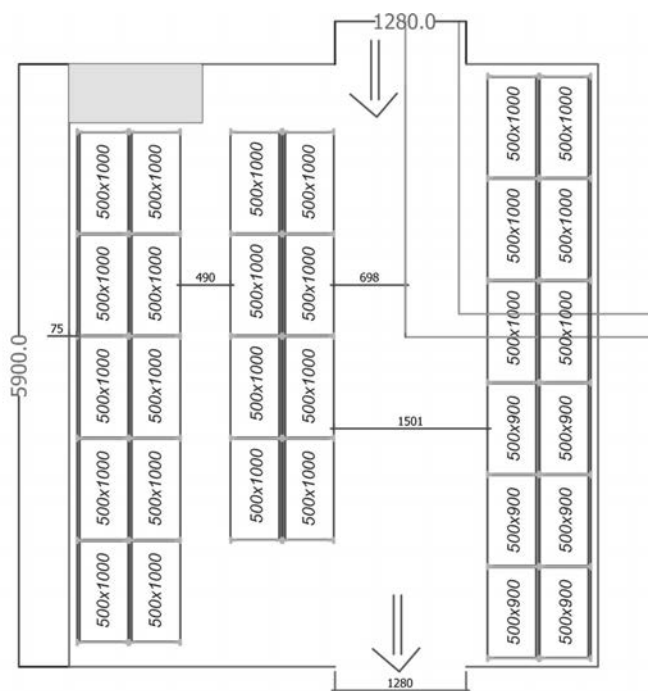
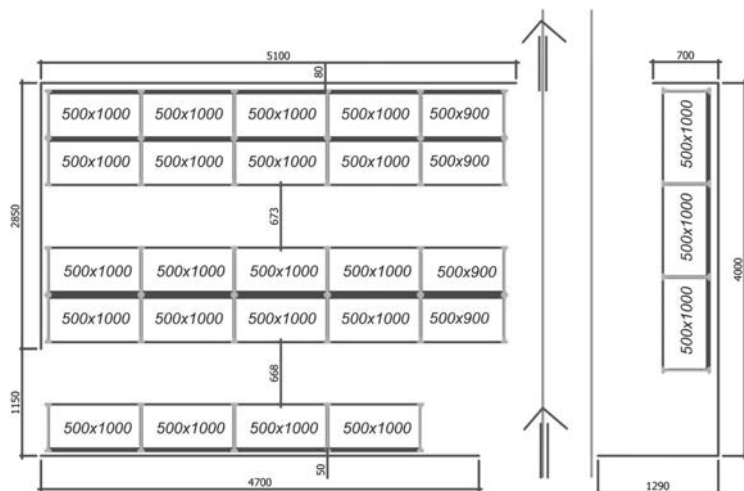
În vederea depozitării acestor piese s-a efectuat măsurarea parametrilor ce ne interesau: înălțimea maximă (H max) și diametrul maxim (D max). Vasele ceramice ce urmează să le depozităm se încadrează într-un singur tip morfologic și vor fi grupate, organizate în raport cu dimensiunile lor după format (dimensiunea tip). Am adoptat criteriul tipodimensionării în organizarea materialului pentru a folosi rațional spațiul și pentru a obține o depozitare conformă cu cerințele conservării științifice. Am ales tehnica de așezare a pieselor ceramice în depozit (cea mai des întâlnită), de repaus, pe raft metalic, pe suport fix.

Așa cum am precizat, depozitul are două funcții distincte: de studiere/cercetare, respectiv de păstrare a colecțiilor inventariate. În cazul studierii și cercetării, în afara marcajul tip de pe șantier, regăsit pe piesă, informațiile trebuie corelate cu cele păstrate în inventarul de șantier al arheologului.

Pentru evidența obiectelor de patrimoniu păstrate în depozit s-au realizat tabele tip cu numărul curent, numărul de inventar, numele obiectului, dimensiuni format, locul unde este obiectul, locul amplasării sale, observații pentru fiecare tip morfologic. Obiectele sunt grupate în funcție de o dimensiune tip, fiind depozitate împreună și tabelate. S-au stabilit în funcție de înălțimea maximă a vaselor patru formate după cum urmează:

- formatul I (F I): înălțimea între 250 și 350 mm și diametrul de până la 250 mm (150 piese);
- formatul II (F II): înălțimea între 350 și 550 mm și diametrul de până la 300 mm (55 piese);
- formatul III (F III): înălțimea între 550 și 750 mm și diametrul de până la 450 mm (75 piese);
- formatul IV (F IV): înălțimea peste 750 mm și orice diametru (15 piese).

Am ales ca mobilier pentru depozitul nostru rafturi metalice cuplabile de cea mai nouă generație DEXION HI 280. Montajul ușor, construcția de o stabilitate deosebită, durabilitatea în timp, structura modulară și flexibilitatea caracterizează aceste rafturi. Sistemul este conceput pentru prezent dar și pentru viitor deoarece folosind aceleași elemente, oricând se poate dezvolta sau modifica depozitul. Polițele sunt, de asemenea, metalice și sunt reglabile din 2 în 2 centimetri. Încărcarea maximă pe poliță este de 200 kg. Dimensiunea aleasă este următoarea $h = 2500$ mm, $L = 1000$ mm, $l = 500$ mm.

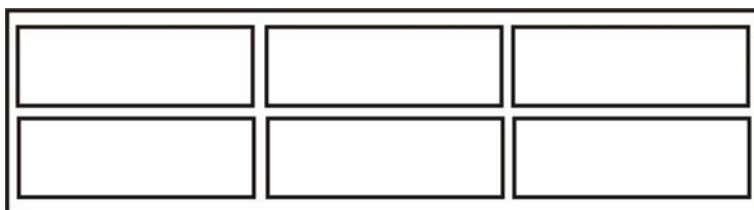

Schița încăperilor 3 (sus) și 4 (jos) din depozit

Modelul final al unui modul de depozitare este următorul:

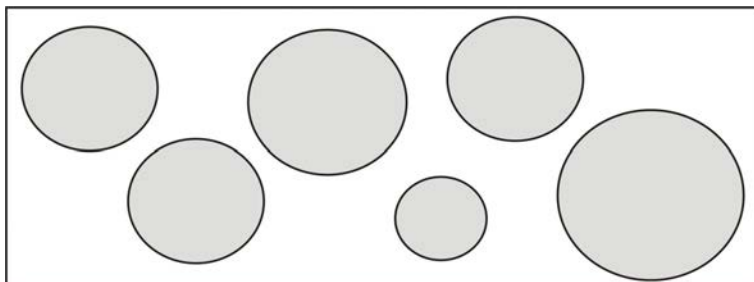

Pentru cutiile de carton în care se păstrează materialul ceramic fragmentar avem următorul model grafic:

Pe fiecare poliță avem câte trei rânduri de câte 6 cutii, deci un total de 18 cutii. Astfel, într-un modul standard, pe cele cinci polițe se pot depozita 90 cutii.

Așezarea vaselor ceramice pe suportul fix al rafturilor s-a făcut intercalat, pentru ca accesul la obiectele din spate să fie mai ușor. Modelul grafic este următorul:

Am folosit reglajul polițelor pe înălțime pentru a depozita vasele ceramice din formatele F I - III, în funcție de dimensiunile stabilite. Piese din F IV vor fi depozitate liber, tocmai datorită dimensiunilor mari, în nișe sau spații speciale. Apreciem că numărul pieselor depozitate într-un modul este de aproximativ 30 buc. Per total există 295 piese; prin urmare au fost necesare 10 module metalice pentru piesele ceramice întregite. Conform planșelor alăturate (sălile 1-5) avem 25 module (S.1), 10 module (S.2), 28 module (S.3), 30 module (S.4) și 16 module (S.5). În total, în depozit avem 109 module metalice adică, aproximativ, spațiul necesar pentru depozitarea a 9000 cutii de carton și a celor 300 piese ceramice existente.

Preconizăm că modulele în care se vor păstra vasele ceramice vor fi, în viitor, închise pentru a preveni îmbâcsirea lor cu praf și alte impurități. Piesele păstrate liber au fost amplasate în zone greu accesibile pentru a fi mai bine protejate și se vor curăța de praf în mod periodic. Pe polițe, așezarea obiectelor s-a făcut intercalat, astfel încât accesul la orice obiect amplasat în modul să nu afecteze starea lui de conservare sau a pieselor învecinate. Obiectele s-au așezat în module unele lângă altele, în poziție normală, netensionată.

Pentru obiectele metalice, ambalate în hârtie anticorozivă, acestea au fost depozitate, în funcție de dimensiuni, stare de sănătate și compoziție, între 5 și 10 într-o cutie, în modulele metalice ale S.5 (cu stabilitate microclimatică mai bună). Prin dubla ambalare (în hârtie și apoi în cutie) realizăm o ecranare și o protecție bună a pieselor prin izolarea lor de sursele de praf, gaze, etc. Pe viitor, preconizăm și impregnarea acestor cutii cu soluții inhibatoare – spre exemplu carboximetil-celuloză.

Depozitarea impune în primul rând respectarea principiilor științifice de conservare și asigurarea condițiilor pentru aplicarea acestora. Microclimatul este urmărit permanent cu ajutorul termohigrometrelor. S-au achiziționat de asemenea un dezumidificator și un umidificator, profesionale, cu care se păstrează umiditatea relativă în limite normale – 55-60 %. Temperatura se menține cât mai constantă între 16-18⁰ C. Pentru ventilarea aerului s-au achiziționat trei purificatoare de aer.

În concluzie, considerăm că în urma reorganizării, prin respectarea principiilor esențiale ale depozitării (asigurarea condițiilor de conservare științifică, asigurarea unui cadru corespunzător de studiu și cercetare și asigurarea securității obiectelor) depozitul nostru răspunde în mare măsură cerințelor muzeografiei moderne.

LA RÉORGANISATION DU DÉPÔT ARCHÉOLOGIQUE DU MUSÉE D'HISTOIRE ET D'ARCHÉOLOGIE DE PIATRA-NEAMȚ

Résumé

En premier instant, l'article met en discussion, l'importance du dépôt archéologique pour l'institution muséale tenant compte du fait qu'ici on garde la plupart des pièces qui constituent le patrimoine culturel de la région. Ainsi, le dépôt ne peut pas être considéré un simple lieu pour emmagasiner les divers pièces archéologiques mais on doit le regarder tout comme un laboratoire de recherche. Après une courte introduction dans les principes essentiels de la dépôt on vous présente la structure du dépôt et les activités qu'on a déroulé ici pour obtenir les conditions de conservation scientifique, pour créer un cadre favorable d'étude et pour assurer la sécurité des objets.